

Aan het algemeen bestuur

bezoekadres Dokter Van Deenweg 186
postadres Postbus 60
8000 AB Zwolle
telefoon 088 - 233 12 00
internet wdodelta.nl
bank Nederlandse Waterschapsbank Den Haag
IBAN NL66NWAB0636756882
BIC NWABNL2G
KvK 6420 8338

datum 14 november 2023 ons kenmerk Z/23/057356-242652
portefeuillehouder J.C.G. Wijnen
onderwerp Uitvoeringsontwerp HWBP Zwolle

Geacht bestuur,

In onze vergadering van 7 november hebben wij het Uitvoeringsontwerp (UO) van HWBP-project Stadsdijken Zwolle vastgesteld. Onderdeel van het UO zijn de maatregelen die tijdens de uitvoering worden genomen voor de opgave natuurcompensatie. Hierover is overleg gevoerd met Natuurplatform Zwolle. Eén van de door hen gewenste maatregelen kunnen wij niet uitvoeren, namelijk het aanbrengen van een extra toplaag op de dijk. Een doelstelling (K1) uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 is het herstel en behoud van de biodiversiteit in oppervlaktewater, land en bodem. In deze brief lichten we toe hoe we in het HWBP-project Stadsdijken Zwolle met deze doelstelling zijn omgegaan.

Vooraf

Het noordelijke deel van het projectgebied van Stadsdijken Zwolle grenst aan een Natura2000 gebied. Het ontwerpen en uitvoeren van een dijkversterking langs een natuurgebied brengen dilemma's en paradoxen met zich mee. Het uiteindelijke resultaat is een beredeneerde afweging van aspecten en invalshoeken, op het gebied van veiligheid en natuurwaarden. Veel verschillende factoren houden onderling met elkaar verband, zoals de hoogte van de dijk, het geaccepteerde overslaggebied, de erosiebestendigheid van de toplaag, de beschikbare ruimte en de aanwezige habitat van flora en fauna. Bij Stadsdijken Zwolle resulteert dit in een compacte dijk, met een zo beperkt mogelijk effect op de aangrenzende natuurwaarden.

Natuurcompensatie in Stadsdijken Zwolle

Stadsdijken Zwolle heeft de opgave vanuit de Wet Natuurbescherming om het verlies van natuur als gevolg van de dijkversterking te compenseren. Bij de uitwerking van de compensatie is (verplicht) een compensatiefactor gehanteerd. Er moet dus meer gecompenseerd worden dan dat er wordt aangetast. Wij doen dit door het aanleggen van graslanden (voortkomend uit het Natuurnetwerk Nederland). Het gaat om kruiden- en faunarijk grasland, vochtig hooiland en glanshaverhooiland. De beperkte oppervlakte van het projectgebied en de eisen vanuit waterveiligheid hebben tot gevolg dat de compensatie deels in het projectgebied wordt gerealiseerd en deels ook daarbuiten (bij waterberging Soeslo).

Toezegging aan Natuurplatform Zwolle

Natuurplatform Zwolle vroeg in een brief van 18 november 2021 aan het bestuur aandacht voor het herstel van de biodiversiteit in diverse hoogwaterbeschermingsprojecten (HWBP). Naar aanleiding

hiervan zijn bestuurlijke afspraken gemaakt met het Natuurplatform. Die afspraken zijn vastgelegd in een brief van het dagelijks bestuur (van 4 maart 2022).

Landschapsbureau H+N+S (onderdeel van Dijkzone Alliantie Zwolle) heeft in juni 2022 advies uitgebracht over de vraag hoe de biodiversiteit van de vegetatie op de Stadsdijken kan worden vergroot. Voor de expertise over het toepassen van grasmengsels is bureau Heem ingeschakeld. Een deel van dat advies is verwerkt in het UO. Het deel over het toepassen van een extra toplaag is niet overgenomen.

In mei 2023 heeft hierover een gesprek plaatsgevonden met Natuurplatform Zwolle. Toen is uitgelegd welke mogelijkheden zijn onderzocht en hoe dat uiteindelijk is verwerkt in het Uitvoeringsontwerp. Het Natuurplatform Zwolle kan zich niet vinden in de gemaakte keuzes en is ontevreden over de onderbouwing en de geleverde informatie. Op 1 november ontvingen wij hierover een open brief van Natuurplatform Zwolle. Deze open brief is door enkele lokale media gepubliceerd. In de open brief doet het Natuurplatform Platform het aanbod om met ons mee te denken over een optimale aanpak voor natuur en biodiversiteit. Binnen de kaders van ons besluit is nog een optimalisatie mogelijk. Er is ruimte om bepaalde zaden die volgens het Natuurplatform Zwolle niet thuishoren in het gebied uit de samengestelde zaadmengsels te halen. Verder is het mogelijk om zaden toe te voegen die lokaal zijn geoogst. Het eventueel veranderen van de samenstelling van de zaadmengsels moet gebeuren in overleg met een expert van Bureau Heem en in afstemming met de opdrachtnemer en de afdeling beheer.

Maatregelen voor vergroten biodiversiteit

De volgende adviespunten voor het vergroten de biodiversiteit van de vegetatie zijn overgenomen in het Uitvoeringsontwerp:

- Het advies om gebruik te maken van verschillende grasmengels.
- Het advies over het inzaaien.
- Het advies over het toekomstig beheer, dit sluit goed aan bij de praktijk van het natuurtechnisch beheer van ons waterschap en kan om die reden waarschijnlijk voor een groot deel worden uitgevoerd.
- Het advies om klei van erosieklasse 3 toe te passen opgevolgd voor een strook in deelgebied 5. Deze strook ligt in de binnenteen van de dijk, achter de stabilisatieschermen, waardoor een lagere erosieklasse geen probleem oplevert voor de erosiebestendigheid en de waterveiligheid. Op deze strook wordt het kruiden- en grasmengsel met iconsoorten toegepast voor een hogere biodiversiteit.

Motivatie voor afwijzen extra toplaag

Een onderdeel van het advies was om voor deelgebieden 4 en 5 een extra toplaag van 30 cm aan te brengen van klei met erosieklasse 3. Dit zou een gunstiger conditie voor een kruidenrijke vegetatie bieden. Dit advies hebben we om de volgende redenen niet overgenomen:

- Civieltechnisch vormt een relatief dunne schil van afwijkend en minder erosiebestendig materiaal op een dijk een kwetsbare constructie. De projectorganisatie kan niet de garantie geven dat deze extra toplaag goed blijft liggen en niet gaat schuiven of wegspoelen, waardoor de primaire functie van de waterkering niet is geborgd en zeker bij aanvang hogere onderhoudskosten ontstaan.
- De ondergrond is weliswaar één van de belangrijke factoren die bepalen of een grasmengsel goed gaat aanslaan, maar biedt hiervoor geen garantie.
- Een extra toplaag betekent een extra werkgang en daarmee aanzienlijk hogere kosten. Volgens een indicatieve raming gaat het om ongeveer 10 miljoen euro. De kosten worden mede bepaald doordat we de dijk veilig moeten houden tegen overstromingen tijdens de uitvoering. Die hogere kosten zijn niet subsidiabel binnen het HWBP en komen dus volledig voor rekening van ons waterschap.

Afsluiting

Het verlies van de biodiversiteit in ons land gaat veel mensen aan het hart. In de brief van 7 november 2021 riepen de natuurorganisaties van het Natuurplatform Zwolle ons op om meer te doen aan het herstel van biodiversiteit in HWBP-projecten. Die oproep was voor ons reden om te onderzoeken of er

meer mogelijk is binnen het project Stadsdijken Zwolle dan we wettelijk verplicht zijn te doen. Dat onderzoek heeft geleid tot extra inspanningen, maar niet tot het aanbrengen van een aparte toplaag. Ondanks deze extra inspanningen blijven de natuurorganisaties kritisch over de keuzes die we hebben gemaakt voor dit HWBP-project. Binnen de gemaakte keuzes zien we nog wel ruimte voor een optimalisatie, namelijk de samenstelling van de zadenmengsels. We nodigen Natuurplatform Zwolle uit om hierover het gesprek met ons aan te gaan.

Het dagelijks bestuur van het
Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris

de dijkgraaf

E.M. van Grol

D.S. Schoonman